

DEBATS PÚBLICA XXI – Arquitectura de les titulacions – ESTRUCTURA ACADÈMICA

Exposició

Després de la implantació del pla Bolonya, a Espanya encara no s'ha analitzat de manera exhaustiva les conseqüències d'un canvi tan recent. No s'ha fet una anàlisi dels problemes ni s'ha fet cap debat al respecte.

Espanya ha estat un dels països que més ha trigat a implementar-lo. Per aquesta raó, s'ha aconseguit just tot el contrari: estar més lluny dels altres països. A més d'aquest retràs, ara està implementant-se el 3+2 i potser no és el millor moment.

Avantatges que ens diuen que té el 3+2:

Estar igualat a la resta de països de la UE. A la resta de països el que més predomina és el 3+2. Aquesta és l'avantatge que se'ns planteja com la més important.

En contra tenim que generaria quasi una obligatorietat de fer estudis de màster i que possiblement podria generar professionals menys preparats sense aquests màsters.

Inici del debat

A continuació s'ha fet una dinàmica. Cada estudiant havia de dir si es posicionaven en contra o a favor dient 2 o 3 paraules o idees per persona:

- En contra del 3+2 → Mala gestió. Terra de ningú. Inestabilitat pel fet de passar d'una llicenciatura de 5 anys, després a un grau de 4 anys i un màster d'1 any i ara a un grau de 3 anys i un màster de 2 anys.
- En contra del 3+2 → És una excusa per apujar els preus. Ens hem de plantejar fins a quin punt és favorable el 3+2 en l'àmbit d'estudis i també hem de tenir present el preu de les taxes. A més, també s'ha de procurar que el valor d'un grau de 180 ECTS no sigui superior a un grau de 240 ECTS.
- Ni a favor ni en contra: depèn del grau. Però sempre s'ha de garantir la conciliació laboral i un preu just.

En contra del 3+2 → Estratègia de privatització. A més, s'ha parlat del cost d'oportunitat* que suposa la fragmentació d'estudis i el fracàs generalitzat del sistema educatiu espanyol.

- En contra del 3+2 → Preus desorbitats. Ens hem de plantejar el fet que si alguns graus ja es queden curts amb 4 anys (respecte del pla d'estudis de la llicenciatura), un grau de 3 és insostenible. Està en contra de totes les parts del 3+2.
- En contra del 3+2 → Suposa una generalització del contingut dels graus. Preus altíssims dels màsters. Inestabilitat del model educatiu i interessos darrere del nou model.
- Un model europeu a Espanya és una bona oportunitat per afavorir la mobilització però la manera en què s'aplica terme no és la millor.
- En contra del 3+2 → Devaluació acadèmica i devaluació del futur laboral: no s'aconsegueix la mateixa formació en 3 anys que en 4 anys. Desigualtat que es pot generar, a nivell de coneixements i competència a nivell europeu, entre els estudiants que tinguin títols de 3 o de 4 anys.

* Cost d'oportunitat:

Veníem d'un model de 5 anys en què es cursava una carrera i s'assolia el mateix estatus que ara en un grau i un màster. Aquest model de 5 anys tenia un únic moment en què decidir el cost d'oportunitat d'invertir 5 anys a estudiar. A major fragmentació augmenta el nombre de vegades que s'ha de prendre la decisió de continuar estudiant o entrar al mercat laboral. Això condiciona que la gent amb més necessitat econòmiques decideixi abandonar el camí dels estudis. Aquest cost d'oportunitat en altres països és menor. Els horaris també influeixen en aquest cost d'oportunitat per què dificulten treballar i estudiar. Aquest cost d'oportunitat també és molt important per als nuclis familiars i per tant condiciona els estudis.

"Un dels problemes del fracàs del sistema universitari podríem dir que ja està en la base del sistema educatiu espanyol". Aquesta ha estat una afirmació repetida per participants d'aquesta taula.

Argument a favor de la fragmentació: cada individu pot especialitzar-se en els seus interessos i allò que realment volen. En resposta a aquesta afirmació alguns dels participants han parlat del fet que el màster es converteix en alguna cosa obligatòria. Això comporta que gent amb estudis molt generalitzats no estan preparats per al que es demana a l'hora d'entrar al món laboral.

La reforma de llicenciatura a grau va obrir la porta als màsters privats. Ara, el 3+2 obre encara més la porta dels màsters privats que no es regeixen per una lògica acadèmica. Triar implica molts cops centrar-se en la sortida laboral i que determinats camps del coneixement queden marginats pel simple fet que no produeixen beneficis econòmics. Actualment a les universitats catalanes hi ha més màsters privats que públics.

Seria viable el 3+2?

- Per a poder fer eficient el 3+2 s'haurien de treure aquelles assignatures que no tenen a veure de manera directa amb els estudis. Això també seria una via per poder especialitzar-se de veritat.
- A Espanya no és viable la implantació del 3+2. D'una banda a causa de les inclinacions polítiques i d'altra perquè si la cultura popular es basa en "anem a viure dels diners que vénen de fora" no podem copiar els models dels quals vénen de fora. El model de 5 anys "era molt bo", tenint un país en què el cost d'oportunitat és molt més que els diners i d'altra banda ja permetia l'existència de mencions i, per tant, l'especialització. Copiar la idea del 3+2 és copiar una idea que no podria encaixar a Espanya per la cultura d'aquest país.
- Diferents participants plantegen que el problema pot estar en la concepció del món acadèmic a Espanya. La funció social de la universitat és molt més que formar a gent per a alguna cosa en concret. S'han de fer moltes reformes en relació al contingut, a la participació, etc. S'hauria de fer una comparativa amb les universitats europees abans de fer reformes en l'aire. [Diversos participants en la taula han fet veure la seva postura favorable a aquesta afirmació].
- Hauríem de canviar de base tot el sistema universitari perquè funcioni d'una manera diferent i enfocada des d'un altre punt de vista. S'haurien de fer canvis profunds i que realment siguin efectius, També s'ha de promoure que els estudiants siguin una veu forta a la universitat, ja que som les persones que pateixen les conseqüències.
- Per a aconseguir que la universitat sigui més crítica, s'hauria de fer un canvi de tot el sistema educatiu del país per tal que s'inverteixi en investigació i desenvolupament.

El problema que es planteja és sistèmic:

- Mercantilització de l'educació. Aquest plantejament té molta presència al mercat laboral. La conseqüència és la poca consciència crítica dels estudiants i s'estudii sobre la base de la memorització.
- "Per a algunes professions és important el pensament crític, per exemple a periodisme. Amb l'eliminació de treballs d'investigació es redueix part aquest pensament crític."
- S'han de promoure que el procés formatiu permeti l'adquisició paral·lela de competències professionals. S'han de formar professionals crítics i els graus han d'abordar una quantitat d'aspectes molt més amplis i professionals que tinguin en compte les competències i capacitat per afrontar el que implica el futur i el present de la societat.
- S'ha de fomentar el pensament crític abans de la carrera per tal que la persona sigui capaç de reflexionar, i durant la carrera s'ha d'aprofundir-lo per tal que pugui perdurar en el temps.

Breu resum

L'apartat de conclusions ha estat una pluja de conceptes anteriorment tractats:

- El debat arquitectònic ha quedat una mica de banda i més aviat és un problema de base.
- Esdevé evident la preocupació de la majoria de participants per potenciar un pensament crític i, per tant, la necessitat de canviar la base del sistema educatiu.
- El 3+2 no funciona no només per l'estructura. En general volem un sistema educatiu més crític i una universitat que no només formi treballadors, sinó que formi persones. A més el 3+2 suposa una desigualtat que perjudica les classes més desafavorides.
- El problema, segons els participants, no és tant el preu, que no deixa de ser important, sinó el fet que l'arquitectura dels graus esdevingui un floritura. També és important el paper de les empreses a l'hora de gestionar els canvis.
- No obstant és evident que l'estructura també és un problema en si, ja que el 3+2 obre la porta a la privatització. En el moment en què s'amplia l'espectre de mercat també es corromp la funció social de les universitats dirigint-les a les empreses.
- Importància del cost d'oportunitat: fragmentar els estudis suposa que les persones amb dificultats econòmiques abandonin la universitat, ja que implica un any més de no treballar i per tant el cost d'oportunitat d'aquests estudis és més alt. Això genera una reproducció de les desigualtats socials.
- Esdevé una necessitat ser capaços de generar una sèrie de barreres contra la mercantilització de l'educació i unes barreres a favor del pensament crític.